

ONTWIKKELING BAROMETER DUURZAME SLAGER

“Met een eigen, eerlijk verhaal komen”

Een eerlijk en transparant verhaal, dat is wat de slagerswereld op dit moment nodig heeft. “Het imago van vlees staat maatschappelijk onder druk”, zegt Yvon Bemelman, Coördinator Vleestechnologische Zaken bij de Koninklijke Nederlandse Slagersorganisatie (KNS). “Wat we nu juist niet moeten doen is een defensieve houding aannemen. Wij moeten met

een eigen verhaal komen.” Mede om die reden is de KNS met het initiatief gekomen voor de (nieuwe) Barometer Duurzame Slager.

Yvon Bemelman roept de TROS Radar uitzending van 26 oktober jongstleden in herinnering. De redactie onderzocht of slagers zich bewust zijn van dierenwelzijn en milieuvriendelijkheid in combinatie met de herkomst van de dieren van het door hen verkochte vlees. De stelling van Radar is dat 99% van de dieren wordt geslacht in grote slachterijen en dat de herkomst van de dieren onbekend is. “De strekking was enorm negatief, met vervelende uitspraken”, zegt Bemelman. “Wanneer de in beeld gebrachte slager aangaf dat hij zijn vlees van een lokale boer betrok, werd door middel van een toeter gesuggereerd dat dit niet waar was.” Verder stoort de KNS zich aan het commentaar van Varkens in Nood, die stelt dat bijna alle slagers geen idee hebben van de herkomst van hun vlees.

Andere cijfers

De gepresenteerde cijfers kloppen volgens de KNS niet. “In totaal komt maar 69 procent van het vlees van grote slachterijen”, zegt Bemelman. “Regionale slachterijen zijn goed voor 30 procent en 1 procent komt van kleine slachterijen, waaronder de Nederlandse zelfslachtende slagers.” Volgens de KNS is regionaal voldoende aanbod om slagers te voorzien van vlees.

“Door het uitdragen van foutieve feiten en door de stelling van Varkens in Nood ontstaat een verkeerd beeld, vindt de KNS.

“De slager is juist een ambachtelijke vakman met kennis van zijn vak en product”, zegt Bemelman. “Hij werkt met heel veel liefde voor de klant. Dat is het verhaal dat we moeten uitdragen.”

Duurzame slager

De KNS werkt, samen met organisaties als Solidaridad en de Dierenbescherming, aan de nieuwe Barometer Duurzame Slager. Belangrijke criteria zijn duurzaam inkopen en duurzame bedrijfsvoering. “Denk bij inkoop bijvoorbeeld aan het milieu en dierenwelzijn”, zegt

Bemelman. “De slager moet verantwoorden waar hij zijn product vandaan haalt.” Bij bedrijfsvoering gaat het erom dat de slager bewijst dat het milieu een belangrijke plek heeft in het bedrijf en dat hij investeert om het beter te doen. Via controles door

een onafhankelijke partij kan de slager aantonen dat hij aan de criteria voldoet.

“De Barometer is voor de branche een goede manier om te communiceren”, zegt Bemelman. “Een goede slager is natuurlijk lang niet altijd goed in marketing. Met dit onafhankelijke SMK-keurmerk laat de slager zien dat er niets schimmigs aan zijn bedrijf is en dat hij wel degelijk ambachtelijk geproduceerd vlees verkoopt.”

Eigen verhaal

“Op deze manier kunnen we het kwaliteitsimago en ambacht van de slagerij een nieuwe impuls geven”, denkt Bemelman. “Een bijkomend voordeel is dat milieubesparende investeringen zich snel terugverdienen en medewerkers graag in een bedrijf werken dat maatschappelijk verantwoord onderneemt.”

De KNS verwacht dat het keurmerk bij uitstek geschikt is om de prestaties op het gebied van maatschappelijk ondernemen te communiceren naar klanten en andere belanghebbenden. “We denken daarbij aan een landelijke campagne”, zegt Bemelman. “Maar voor de individuele slager zijn er ook legio mogelijkheden. Denk maar aan brochures, posters, de eigen website of via een nieuwsbrief.”

Bemelman schat dat zeker 20 procent van de slagers moeiteloos kan instappen op het Bronzen niveau van de Barometer. “Maar de doelstelling is dat zeker 40 procent van de slagers snel opgaat voor de Barometer”, vult ze aan. “Als KNS gaan we de slager daarvoor handvatten aanreiken en we maken een communicatieplan.”

Aanpak

Op dit moment werkt Stimular aan de conceptcriteria. Binnenkort volgt een pilot bij een vijftal slagers waar deze criteria worden getest en de ervaringen worden verzameld. Daarna worden deze conceptcriteria, na goedkeuring door de KNS, voorgelegd aan de begeleidingscommissie van SMK. Tot slot beoordeelt het College van Deskundigen van SMK de opgestelde criteria en volgt er nog een openbare hoorzitting. De verwachting is dat halverwege 2010 de criteria bekend zijn.

Veel belangstelling voor herziening Milieukeur groene elektriciteit

De Milieukeurcriteria voor groene elektriciteit zijn geldig tot 1 januari 2010. Afgelopen jaar heeft een breed samengestelde begeleidingscommissie zich over de herziening van deze criteria gebogen. Consumenten moeten goed worden geïnformeerd over de herkomst van de door hen geconsumeerde elektriciteit. Duurzaamheid van biomassa en het thema 'additionaliteit' zijn hierbij de belangrijkste onderwerpen van discussie.

Biomassa en CO₂

De zogenaamde 'Cramercriteria' voor duurzame biomassa-productie vormen het uitgangspunt voor de herziening van de Milieukeurcriteria die betrekking hebben op biomassa. De NTA 8080 is gebaseerd op de Cramercriteria. Hierin zijn de eisen voor duurzame biomassa voor energiedoeleinden beschreven. Voor Milieukeur zal alleen elektriciteit uit biomassa die voldoet aan de NTA 8080 worden toegestaan. Van belang is de aansluiting van bestaande keurmerken als RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil) voor biomassa met de NTA 8080. Ook moet er voor Milieukeurelektriciteit uit biomassa een zekere CO₂-doelstelling gehaald worden. Aansluiting op bestaande wereldwijde certificatieschema's is volgens Peter Niermeijer van PNI Consultancy, die SMK bij de herziening adviseert, essentieel: "Van de leveranciers van elektriciteit in Nederland kan niet verwacht worden dat zij mensen de hele wereld rondsturen om te controleren of de winst eerlijk wordt verdeeld en of er bijvoorbeeld geen pesticiden worden gebruikt op plantages."

Voorgesteld wordt aanvullende duurzaamheidsinformatie op te nemen in de 'Garantie van Oorsprong' (het certificatiesysteem dat de ruggengraat vormt van de markt voor duurzame elektriciteit). Het gaat daarbij om de vermelding van het keurmerk van de gebruikte biomassa. Tevens zal op de Garantie van Oorsprong de CO₂-emissie van de gecertificeerde kWh afleesbaar moeten zijn. CertiQ, de beheerder van het 'Garantie van Oorsprong'-systeem in Nederland, staat in beginsel positief tegenover uitbreiding van de duurzaamheidsinformatie op de Garantie van Oorsprong. "We zijn blij met deze positieve houding van CertiQ. Een andere weg is er niet om de consument te informeren over de duurzaamheid van de geleverde stroom," zegt Peter Niermeijer die samen met SMK de voorstellen ontwikkelde.

De overheid heeft hierover nog geen standpunt ingenomen. Indien de voor Milieukeurcertificering benodigde informatie niet beschikbaar is op de Garantie van Oorsprong, zal hierover door de energieleverancier separaat informatie moeten worden aangeleverd.

Additionaliteit

De Nederlandse overheid heeft gekozen voor een aanbod-gestuurde stimulans van duurzame elektriciteit. Producenten krijgen een subsidie per kWh. Dit beïnvloedt hun investeringsbesluiten. Het subsidiesysteem is bepalend voor nieuw duurzaam vermogen en niet de extra inkomsten uit verkoop. Richting de consumenten ontstaat verwarring omdat gesuggereerd wordt dat de consument door zijn keus een verschil kan maken.

Indien er sprake is van 'additionaliteit' dan leidt groene stroom aantoonbaar tot nieuw duurzaam vermogen. Alle betrokkenen zijn het erover eens dat voor Milieukeur nog steeds een additionaliteitseis moet gelden, maar zij verschillen van mening over de juiste definitie daarvan. Maatschappelijke organisaties vinden dat uitsluitend elektriciteit die gerealiseerd is bovenop de nationale doelstellingen, voor Milieukeur in aanmerking zou moeten komen (zgn. 'Dark Green'-model). De marktpartijen zijn het hiermee niet eens. Door een Milieukeureis gebaseerd op 'Dark Green' zou 'additionele stroom' zeer duur worden en zal geen enkele leverancier een met Milieukeur gecertificeerd product aanbieden. SMK zou zo haar doel voorbij schieten. Nu is besloten de *huidige*, in de praktijk als streng beschouwde Milieukeureis voorlopig te handhaven.

De argumentatie hiervoor is tweeledig:

- (1) binnen het programma Duurzaam Inkopen van de overheid is eenzelfde discussie gestart in het kader van de herziening van de Duurzaam Inkopencriteria voor elektriciteit. Voorgesteld wordt de resultaten van die discussie komend jaar af te wachten;
- (2) de huidige geldende Milieukeureis is een compromis van het marktmodel en het Dark-Green-model: import is alleen toegestaan als de consumptie ervan wordt meegeteld voor de Nederlandse doelstelling en dus extra vermogen wordt gerealiseerd in het land van herkomst.

Op de eis voor additionaliteit na, is het Milieukeurcertificatieschema grondig herzien. De nieuwe criteria zijn voor 1 jaar vastgesteld vanwege de discussie over additionaliteit.

DEELNEMENDE ORGANISATIES IN DE BEGELEIDINGSCOMMISSIE

- CE Delft
- CertiQ
- Consumentenbond
- Delta
- ECN

- Energie Keuze
- Essent
- Gemeente Nijmegen
- Greenchoice
- MARN (samenwerkingsverband van 10 gemeenten regio Nijmegen)

- Milieu Centraal
- Ministerie van Defensie
- SenterNovem
- Statkraft
- Stichting Natuur en Milieu

- Vattenfall Nederland BV
- Vereniging Afvalbedrijven
- WWF

Milieukeur stelt extra milieueisen aan de opwekking van groene elektriciteit en stimuleert de inzichtelijkheid van dit product. Groene elektriciteit met Milieukeur uit Nederlandse windenergie wordt door twee leveranciers op de markt gebracht.

Ondernemen in harmonie met de omgeving

“Voor ons is duurzaam produceren niets nieuws”, zegt Kees van Iersel, directeur van boomkwekerij Udenhout. Hij wijst op de ligging van de boomkwekerij in het natuurgebied De Brand, tegen het Nationale Park ‘De Loonse en Drunense Duinen’. Boomkwekerij Udenhout is onlangs gecertificeerd met Milieukeur. “Een logische stap”, noemt

Van Iersel het werken onder Milieukeur. “Het is voor ons deels ideologisch en deels omdat de overheid het verlangt.”

“Eén van de mooiste gebieden van Nederland”, noemt Van Iersel natuurgebied De Brand. “Door de band met de omgeving is rekening houden met natuur en milieu bij ons vanzelfsprekend. Zo spuiten we zo weinig mogelijk met gewasbeschermingsmiddelen. Het milieu en een goede omgang met de omgeving staat permanent op de agenda van Udenhout. “Dat is óók een reden geweest om het Milieukeurcertificaat te halen”, zegt Van Iersel. “Door Milieukeur kan de aandacht in de bedrijfsvoering niet verslappen. Iedereen in het bedrijf staat er achter en samen zorgen we voor een duurzamer product. Met Milieukeur wordt Udenhout nóg milieubewuster. Dat is goed voor het milieu én we onderscheiden ons van andere bedrijven.”

Blijvend onderscheiden

Een jaar of twee geleden ontstond het idee om op te gaan voor Milieukeur. “Het past in de filosofie van het bedrijf om voorop te lopen”, zegt Van Iersel. Hij noemt de ISO 9002 norm: “In 1995 waren we de eerste met dit certificaat en later voldeden we ook aan de ISO 14.001 norm. En nu dus Milieukeur: we proberen ons te blijven onderscheiden.”

Aan Milieukeur kleven strenge eisen, zo heeft ook Van Iersel ondervonden. “We gebruikten al weinig gewasbeschermingsmiddelen, maar dat is nog verder teruggebracht”, zegt hij. “Daarom hebben we nieuwe grondbewerkingsmachines aangeschaft om de grond mechanisch te bewerken.” Een andere duurzame investering is de aanschaf van twee nieuwe spuiten. “Met een ingenieus systeem, dat een heel fijne druppel geeft, werken we nu met een lagere dosering. Hierdoor is de hoeveelheid werkzame stof met 50 tot 75 procent teruggebracht.”

Kosten en baten

Van Iersel merkt nu al dat deze investeringen zich terug kunnen verdienen. “We besparen aanzienlijk op gewasbeschermingsmiddelen”, legt hij uit. “Die uitgaven zijn gehalveerd. We hebben een droge zomer achter de rug, waardoor er relatief weinig onkruid woekerde. Daardoor hoefden we nagenoeg niet te spuiten. Met het cultiveren en het frezen van het land kwamen we al een heel eind.”

Maar dat is geen garantie voor de toekomst, weet de ondernemer. “We besparen dan wel op gewasbeschermingsmiddelen, maar daar komt arbeid voor in de plaats. Zeker in een natter seizoen zullen we tussen de bomen wel meer onkruid moeten wieden.”

Het milieu heeft dus een belangrijke plek in de bedrijfsvoering van Boomkwekerij Udenhout. Kunstmest wordt al jarenlang niet meer gebruikt. “Met behulp van groenbemesters als Tagetes en Soedangras en paarden- en geitenstalmest zorgen we voor een optimale bemesting”, zegt Van Iersel. “Op die – natuurlijke – manier voorkomen we verschrating van onze boomkwekerijpercelen.”

Bedrijfsnatuurplan

Dit alles krijgt vorm in het zogenoemde bedrijfsnatuurplan. Want wil je daadwerkelijk de bedrijfsvoering verduurzamen én duurzaam houden, dan moet je een gedegen plan opstellen. “Met het plan stimuleren we diversiteit van flora en fauna binnen de kwekerij en maken we onze gronden inpasbaar in de omgeving”, aldus Van Iersel. “Zo zijn verschillende padden- en kikkerpoelen aangelegd om te zorgen dat het natuurgebied en de kwekerij natuurlijk in elkaar overlopen. In de praktijk zie je steeds meer biologisch evenwicht ontstaan.”

Toekomst

In de toekomst moet duurzaamheid zeker verder vorm krijgen. “We zijn constant bezig met het minimaliseren van milieubelastende materialen”, vervolgt Van Iersel. “We hebben schadelijke oliën in de smeer en de hydrauliek vervangen door natuurlijke oliën. Bij de vervanging en afschrijving van tractoren en andere machines schaffen we transportmiddelen aan met minimale milieubelasting. Hetzelfde geldt voor bedrijfsauto's, deze mogen bij ons maximaal milieulabel C hebben.”

Tot slot noemt Van Iersel de afvalstromen. “We zorgen dat we inzicht krijgen in de verschillende afvalstromen en proberen daarin ook transparant te zijn. Doel is om de afvalstromen te minimaliseren”, aldus de ondernemer. “Snoeiafval wordt geklepeld en in de grond gefreesd. Op die manier ontstaat kringloop. Zo komen we tot een Cradle to Cradle proces waarbij gebruikte materialen na hun leven in het ene product nuttig worden ingezet in het volgende product.”

Tilia europaea
Koningslinde

“Duurzaam ondernemen goed voor planten én mensen”

Een kwalitatief hoogstaand product, dat wil Kwekerij van Wijk uit Berkel & Rodenrijs op de markt brengen. Voor Eigenaar Sjef van Wijk was het dan ook logisch om op te gaan voor het certificaat Milieukeur Bloemen & Planten.

“Wij positioneren ons in het hogere segment”, legt de kweker uit. “De prijs van onze producten is daardoor niet de laagste in de markt. Maar we gaan dan ook voor een kwalitatief goed en duurzamer geproduceerd product. Milieukeur past daar uitstekend bij: het onderscheidt ons in de markt.”

Om die reden worden de bloemen, Anthuriums en Agapanthus, van Kwekerij van Wijk vooral voor de speciaalzaken, groot-handelaren en tuincentra gekweekt en veel minder voor de retail. “De bloemisten en de groothandels prefereren de kwaliteit”, zegt Van Wijk. “Onze planten zul je dan ook niet zo snel in de supermarkt tegenkomen.”

Filosofie

Biologisch werken is een belangrijk adagium voor Kwekerij van Wijk. “Daar zijn we al erg vroeg mee gestart”, aldus Sjef van Wijk. “Over de optie om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken zeiden we: daar wordt de plant niet beter van. Chemische middelen beïnvloeden op een slechte manier het milieu, de planten en de mensen die in de kas werken. Het past in onze filosofie om de natuurlijke vijanden van de planten zoveel mogelijk met biologische middelen te lijf te gaan.” Om ongewenste insecten te bestrijden worden bijvoorbeeld sluipwespen, galmuggen en aaltjes ingezet. “Over het resultaat zijn we over het algemeen best tevreden”, zegt Van Wijk. “Maar het gebeurt wel eens dat je ernaast zit. In zulke gevallen gebruiken we alsnog een chemisch middel. Maar dat moet je echt zien als een noodrem.”

De stap naar Milieukeur Bloemen & Planten was een relatief kleine. “Door onze bedrijfsvoering zaten we er al in de buurt”, legt Van Wijk uit. “Zo waren we al met vlag en wimpel geslaagd voor de MPS-A kwalificatie.” Toch noemt hij het halen van het Milieukeur-certificaat een leerzame stap. “Je wordt gedwongen om je bedrijfsvoering onder de loep te nemen. Daar leer je alleen maar van. Milieukeur gaat weer een stap verder dan het MPS en is breder georiënteerd.

Met Milieukeur wil Van Wijk naar buiten treden: “We kunnen aan klanten laten zien dat we milieubewust en netjes werken. Ik denk dat nog lang niet iedereen weet wat de inhoud van het keurmerk precies is, maar het is voor ons goed om voorop te lopen. Duurzaamheid is een trend, waar je vroeg of laat moet instappen. Wij kiezen ervoor om het vroeg te doen en op een hoog niveau.”

Controle

Sjef van Wijk denkt dat duurzaamheid steeds belangrijker wordt. Hij noemt het Milieukeur-certificaat helder en degelijk. “Erg duidelijk”, zegt hij over de eisen en de controle. Toen hij de kwekerij jaren geleden MPS-A wilde registreren, zag hij daar wel tegen op. “Je krijgt toch een beetje een Big Brother-gevoel”, zegt hij. “Maar het blijkt dat daar bijzonder verstandige besluiten en beslissingen worden genomen. Met SMK heb ik dezelfde ervaring.”

Maar hij wil wel graag een waarschuwing geven. “Ik hoop dat instanties niet doorslaan in wet- en regelgeving. Wij opereren in een internationale markt en overheden in landen om ons heen zijn minder streng. Het gevaar van oneerlijke concurrentie

ligt om de hoek, eigenlijk is het al een beetje zo.” “Chemische producten die verboden zijn in Nederland staan in andere Europese landen in de schappen”, zegt Van Wijk. “Voor het imago is het voor ons wel goed om voorop te lopen, maar dit mag nu eenmaal geen oneerlijke concurrentie tot gevolg hebben.”

Pilot

Het idee om op te gaan voor Milieukeur ontstond samen met Flynth adviseurs en accountants in Zoetermeer. “We kregen te horen dat het aantal glastuinbouwbedrijven met het certificaat Milieukeur Bloemen & Planten al een aantal jaren constant was”, legt Van Wijk uit. “Samen met Flynth hebben we er een eigen pilot-project van gemaakt. Hun boodschap was: doe het serieus. Flynth heeft ons geholpen om het economisch interessant te maken.”

“We hebben namelijk een forse investering gedaan”, zegt Van Wijk. Vorig jaar heeft de kweker de buurman overgenomen. “Om weer klaar te zijn voor de toekomst is daar het nodige geïnvesteerd.” Er werd een plan opgesteld zodat meteen kon worden opgegaan voor Milieukeur. “Al met al was het nog best spannend of het allemaal op zijn pootjes terecht zou komen.”

Nu gaat Kwekerij van Wijk het keurmerk uitdragen. “Iedereen mag weten dat we verantwoord en duurzaam werken”, aldus Van Wijk. “Bij onze kwalitatief hoogstaande producten past Milieukeur uitstekend.”

Orchideeën die zich onderscheiden

Wat doe je als je in een markt stapt met een product waarvan er eigenlijk teveel wordt geproduceerd? "Je probeert je te onderscheiden", zegt Remco Peerdeman, directeur van Orchiflora in Andijk. De leverancier van bloeiende orchideeën zoekt de ruimte in de markt. "Met het certificaat Milieukeur Bloemen en Planten hoop ik dat de consument voor mijn bloem kiest en niet die van de buurman."

"Een actueel onderwerp", noemt Remco Peerdeman het duurzaam ondernemen. "Je ziet toch dat mensen, ondanks de crisis, met duurzaamheid bezig zijn. Dat geldt voor mij ook: als het mogelijk is probeer ik duurzaam te werken."

Milieukeur

Een jaar geleden is Peerdeman begonnen met het oppoten van de planten in de nieuwe kas, die drie scherminstallaties heeft en deelneemt in een energiecluster. "Het was vanzelfsprekend om volgens de regels van Milieukeur te werken", zegt hij. Echt veel investeren hoefde hij niet: "Bestrijdingsmiddelen gebruiken we nooit en verder hebben we een aantal aanpassingen gedaan. De bemesting is uitgebalanceerd en we hergebruiken het condenswater. Eigenlijk zijn het maatregelen waarmee ik ook mezelf dien, want ze werken kostenbesparend." Milieubewust werken is voor Peerdeman vanzelfsprekend. "In bedrijfsbeslissingen probeer ik altijd het milieu in het achterhoofd te houden", zegt hij. En als klein, maar symbolisch

voorbeeld: "Gebruikte plastic stekertjes kun je natuurlijk weggooien, maar ik zoek de goede er liever uit. Op zo'n manier hoeft hergebruik niet moeilijk te zijn."

Moelijke tijden

De bloemenwereld zit in zwaar weer. Veelal worden bloemen onder de kostprijs op de markt gebracht. "Jaren geleden werd veel geld verdiend in de bloemen", weet Peerdeman, die zelf ook al twintig jaar in het vak zit. "Dat is nu wel anders." Toch is de ondernemer positief: "De crisis zal wel weer uit het dal komen. Vooral nog probeer ik voorzichtig te investeren. En ik probeer onderscheidend te zijn, bijvoorbeeld met Milieukeur." Orchiflora is in omvang een bescheiden bedrijf, gevestigd op een kleine hectare in West-Friesland. Peerdeman heeft normaal gesproken vijf à zes mensen aan het werk. "De visie van Orchiflora is dat we een klein aantal soorten orchideeën hebben, maar dat we daar wél in gespecialiseerd zijn", zegt hij. "En we proberen ons dus te onderscheiden in het product."

Halve euro

De ondernemer denkt niet dat hij op korte termijn een beter bedrag kan vragen voor zijn orchidee. "Stel dat ik een halve euro meer vraag dan de concurrent", fantaseert Peerdeman. "Ik denk dat de consument dan toch voor de goedkopere plant kiest." Wel hoopt hij dat, bij een gelijke prijs, zijn orchidee door Milieukeur in het oog springt bij de consument. "En bij de bloemisten uiteraard", voegt hij eraan toe. "Die moeten mijn orchideeën uiteindelijk in hun assortiment opnemen."

Een klein jaar geleden berichtte SMK-Nieuws over een vraag uit de markt om Milieukeur voor evenementen te ontwikkelen. Vervolgens werd door SMK in samenwerking met onderzoeksbureau CREM een inventarisatie gemaakt van de markt (aanbod- en vraagzijde) en van reeds bestaande keurmerken en duurzaamheidsinitiatieven. Ook werden met diverse marktpartijen telefonische interviews gehouden over dit onderwerp. Uiteindelijk resulteerden deze marktverkenningen in een Workshop Groene Evenementen(organisaties) die op 8 oktober bij SMK plaats vond.

De door CREM en SMK opgestelde discussienota die voorafgaand aan de workshop aan de deelnemers werd toegezonden, had als inleiding een paragraaf uit het onderzoek van augustus 2009 van Joos Buizer van de Universiteit Utrecht.

De gepresenteerde paragraaf uit dit onderzoek (*‘Weg met de wegwerpcultuur op festivals! Een onderzoek naar de betekenis van maatschappelijk verantwoord ondernemen voor de festival-sector’*), geeft goed weer waar ‘evenementen’ en ‘duurzaam’ in conflict zijn met elkaar:

“Steeds meer bezoekers, de overheid en festivals zelf leveren kritisch commentaar op hoe festivals doorslaan in het streven naar de kwaliteit van het vermaak, zonder daarbij de belangen van de verschillende stakeholders in acht te nemen. Er wordt in korte tijd een grote berg afval geproduceerd, het stroomverbruik is hoog en de logistieke organisatie gaat gepaard met intensief milieubelastend vervoer.”

Haalbaarheidsonderzoek

De workshop stond in het kader van een haalbaarheidsonderzoek voor ontwikkeling van Milieukeur Evenementen(organisaties). Het doel was om inzicht te krijgen in en te discussiëren over de behoefte van evenementenorganisaties en hun klanten aan een Milieukeur en hoe dat keurmerk zou kunnen aansluiten bij de wensen uit de praktijk. Onderzoek naar reeds ontwikkelde keurmerken en duurzaamheidsinitiatieven gaf aan dat er geen bestaand keurmerk voor evenementen

is dat in Nederland voldoende bekendheid heeft en voldoende aansluit bij de sector. Onderzocht werden onder meer BS8901, Green Globe, Green Key en de ISO-norm voor duurzame evenementen die de komende jaren zal worden ontwikkeld.

Veel van de aanwezigen waren enthousiast over het initiatief om te komen tot een Milieukeur voor evenementen(organisaties). Uit de bijeenkomst kwam naar voren dat een voorkeur uitging naar de optie voor ontwikkeling van Milieukeur voor organisaties en een barometersystematiek voor evenementen.

Voortgang

Aan de hand van de resultaten van de haalbaarheidsstudie besloot SMK een Milieukeur voor organisaties te ontwikkelen en mogelijk een barometersystematiek voor evenementen. Een punt van aandacht hierbij is medefinanciering door de markt; bij voldoende financiële bijdragen kan in januari 2010 worden begonnen met de ontwikkeling van de criteria. Binnen een half jaar zou dan een concept certificatieschema kunnen worden gepresenteerd. Gezien de complexiteit van de markt zou het daarbij wenselijk kunnen zijn om eerst een pilot te starten.

Milieukeur ontwikkelingen

Onderzoek

Datacenterkoelingsystemen

Een marktpartij heeft SMK verzocht om Milieukeur-criteria te ontwikkelen voor het koelen van datacenters. De aanvrager heeft een innovatief koelconcept ontwikkeld waar-

mee een besparing tot 90% op het stroomverbruik voor het koelen mogelijk is. Dit zou meer dan 20% van het totale energieverbruik van datacenters kunnen besparen. De grootste milieueffecten van datacenters zijn gerelateerd aan energiegebruik van de ICT-apparatuur plus de noodzakelijke installaties, voornamelijk in de vorm van elektriciteit. Er zou ook CO₂-reductie gerealiseerd kunnen worden. De nog steeds groeiende ICT-branche is met 7,5% van het totale stroomverbruik in Nederland één van de grootverbruikers op het gebied van elektriciteit. Vooral de datahotels, centra voor dataverkeer en opslag, verbruiken veel stroom. Nog dit jaar start een haalbaarheidsonderzoek naar een Milieukeur voor datacenterkoelingsystemen.

Evenementen(organisaties)

Het haalbaarheids-onderzoek naar Milieukeur voor evenementen-(organisaties) is afgerond. Op 8 oktober 2009 vond een goed bezochte workshop plaats, met als doel inzicht te krijgen in en te discussiëren over de

behoefte aan een Milieukeur en hoe dat keurmerk zou kunnen aansluiten bij de wensen uit de praktijk. Veel van de aanwezigen waren enthousiast over het initiatief om te komen tot een Milieukeur. Uit de bijeenkomst kwam naar voren dat een voorkeur uitging naar de optie voor ontwikkeling van Milieukeur voor organisaties en een barometersystematiek voor evenementen. Besloten is een certificatieschema te ontwikkelen. Bij voldoende medefinanciering door de markt kan in januari 2010 worden begonnen met de ontwikkeling van de criteria. (Zie ook artikel op pagina 13)

Milieuthermometer zorgsector

MPZ (Milieu Platform Zorgsector) en SMK ontwikkelen samen een Milieuthermometer voor GGZ- en verpleeginstellingen: een vergelijkbare set milieucriteria als voor ziekenhuizen met een bronzen, zilveren of gouden niveau. De bedoeling is het gouden niveau weer te koppelen aan Milieukeur.

Op 2 november jl. kwam de begeleidingscommissie voor de Milieuthermometer voor GGZ- en verpleeginstellingen voor de tweede maal bijeen. Gebleken is dat de ontwikkelde concept-criteria in de praktijk als pittig en uitgebreid worden ervaren. De belang-

GOUD
ZILVER
BRONS

rijkste knelpunten op het gebied van maatregelen voor energie- en waterbesparing, afvalwater en groenbeheer zijn besproken. Dit jaar nog wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn het eisenpakket te comprimeren en te vereenvoudigen. Streven is in januari 2010 een pilot te starten om de haalbaarheid van de criteria in de praktijk te toetsen. Hiervoor kunnen ook niet bij MPZ aangesloten instellingen zich aanmelden.

Herziening en verlenging

Autoreinigingsmiddelen

De beide Milieukeur-certificatieschema's voor autoreinigingsmiddelen voor particulieren en reinigingsmiddelen voor autowasinstallaties zijn samengevoegd en voor 3 jaar vastgesteld tot 1 januari 2013. Ook is een aanvulling opgenomen om bij periodieke productevaluatie op het VOS-gehalte te testen.

Barometer Duurzame Bloemist

Inmiddels zijn de eerste 7 bloemisten gecertificeerd voor de Barometer Duurzame Bloemist en is een groep van ongeveer 25 bloemisten bezig met het behalen van dit certificaat. SMK presenteerde de Barometer op 21 oktober tijdens een drukbezochte bijeenkomst met vertegenwoordigers uit de hele keten. (Zie ook artikel op pagina 20)

Bewerkte en verwerkte producten

Het certificatieschema voor Milieukeur Bewerkte en Verwerkte Producten bevat criteria voor visproducten, varkensvleesproducten, verwerkte groenten, bewerkte groenten en bier. In het certificatieschema Milieukeur Bewerkte

en Verwerkte Producten is voor de verschillende producten het percentage grondstoffen gedefinieerd dat aan de criteria van Milieukeur (of EKO) voldoet. Parallel aan de herziening van het certificatieschema worden nieuwe criteria ontwikkeld voor enkelvoudige en samengestelde bewerkte en verwerkte producten: hierdoor wordt het schema geschikt om maaltijdcomponenten te certificeren. In de herziening wordt nagestreefd om generieke definities voor de producten op te stellen. Aanvullend worden eisen voor duurzaamheidsthema's als energie- en waterverbruik, schoonmaakmiddelen en afval opgenomen in het certificatieschema.

In december is een hoorzitting gepland waar een ieder die hierin interesse heeft kan reageren op dit concept. Aansluitend wordt de definitieve versie van het certificatieschema vastgesteld door het College van Deskundigen. De publicatie is naar verwachting 1 februari 2010.

Decoratieve verven

Besloten is het certificatieschema te inactiveren per 1 januari 2010, omdat Europees Ecolabelcriteria beschikbaar zijn voor verven en vernissen voor binnen- en buitentoepassingen.

Dierlijke producten

Het College van Deskundigen besloot het certificatieschema Dierlijke Producten ongewijzigd te verlengen tot februari 2010.

Duurzame Glasgroenten

SMK ontwikkelde in 2009 concept-criteria voor Duurzame Glasgroenten met normen voor Milieukeur Glasgroenten. De criteria worden ontwikkeld in de vorm van een

meetinstrument voor de glastuinbouw. Het gaat daarbij om vrucht-, blad- en knolgewassen (zoals tomaten, paprika's, komkommers, sla, radijs). Dit instrument bestaat uit een viertal maatlaten die van belang zijn voor de verschillende duurzaamheidsthema's bij de productie van glasgroenten: milieu, klimaat en energie, natuur en landschap en voedselkwaliteit. Voordat het College van Deskundigen agro/food deze criteria definitief vaststelt, organiseerde SMK eind november een openbare hoorzitting. Het certificatieschema wordt naar verwachting 1 januari 2010 gepubliceerd.

Groene elektriciteit

De besluitvorming over de herziening van de Milieukeur-criteria voor groene elektriciteit is afgerond. Afgelopen jaar heeft een breed samengestelde begeleidingscommissie zich over de herziening van deze criteria

gebogen. Duurzaamheid van biomassa en het thema 'additionaliteit' waren de belangrijkste onderwerpen van discussie. Op de eis voor additionaliteit na, is het Milieukeur-certificatieschema grondig herzien. Alle betrokkenen zijn het erover eens dat voor Milieukeur nog steeds een additionaliteits-eis moet gelden, maar zij verschillen van mening over de juiste definitie daarvan. Nu is besloten de huidige, in de praktijk als streng beschouwde Milieukeureis voorlopig te handhaven. De nieuwe criteria zijn voor 1 jaar vastgesteld tot 1 januari 2011 vanwege de discussie over additionaliteit. (Zie ook artikel op pagina 9)

GFT-zakken

Het certificatieschema is verlengd tot 1 januari 2013 met een aanvulling om bij periodieke productevaluatie op contaminanten (zware metalen) te testen.

Kattenbakvulling

Het certificatieschema is verlengd tot 1 januari 2013 met een aanvulling om bij periodieke productevaluatie op contaminanten (zware metalen) te testen.

Kweekvis

Voor kweekvis wordt bij de komende herziening een update van de bestaande normen doorgevoerd. Input hiervoor is onder andere binnengekomen via de schriftelijke hoorzittingsronde.

In de criteria worden straks ook punten toegekend aan kwekerijen die voldoen aan de criteria van de Maatlat Duurzame Aquacultuur.

Linoleum

Het Milieukeurcertificatieschema voor linoleum was geldig tot 1 april 2010. De criteria zijn aangevuld om aan te sluiten bij de duurzaam inkopencriteria voor kantoorstoffering van SenterNovem, met betrekking tot (milieu)gevaarlijke stoffen en zware metalen. Ook is een aanvulling opgenomen om bij periodieke productevaluatie op zware metalen te testen. Het aangevulde certificatieschema voor linoleum is verlengd tot 1 januari 2013.

Meubelen

Het Milieukeur-certificatieschema is verlengd tot 22 december 2010. De huidige eisen voor massief hout voor duurzaam bosbeheer gaan nu ook gelden voor alle soorten plaatmaterialen. Voor bamboe of rotan wordt een rapportage van het bedrijf over de duurzaamheid van de teelt geëist. Ook is een aanvulling opgenomen om bij periodieke productevaluatie formaldehyde-emissies van plaatmaterialen te testen. Voor de volgende herziening is het streven de eis aan de formaldehyde-emissie aan te scherpen.

Plantaardige producten

Deze zomer is een herzieningstraject gestart voor Milieukeur Plantaardige Producten. In dit traject wordt veel aandacht besteed aan de actualisatie van het schema voor boomkwekerijproducten. Dit moet uiteindelijk leiden tot robuuste criteria die toepasbaar zijn voor alle deelsectoren in de boomkwekerij. Naast de vollegrondsteelten wordt vooral gewerkt aan de actualisatie van de eisen voor containerteelten (gesloten en open vloeroppervlak en bedekte en onbedekte teelt).

ontwikkelingen

Verder wordt opnieuw aandacht besteed aan de actualisatie van de lijsten met toegestane gewasbeschermingsmiddelen binnen Milieukeur. Waar mogelijk worden milieu-belastende middelen afgevoerd en worden nieuwe minder belastende middelen opgenomen. Ook wordt aandacht besteed aan de maximale hoeveelheid te gebruiken actieve stof. De lijst met toegestane middelen voor Zuid-Europa is reeds geactualiseerd per

1 september 2009 en geldig tot 1 september 2010. Bij de bemesting is het uitgangspunt voor de herziening om het ingezette beleid voort te zetten waarbij de normen één jaar vooruit lopen op de wetgeving. De Milieukeurteelt in 2010 moet daarbij voldoen aan de wettelijke normen van 2011.

Het eerste concept met voorstellen voor het schema boomkwekerijproducten is besproken in een begeleidingscommissie op 5 oktober jl. De eerste voorstellen zijn bovendien gepresenteerd op 7 oktober tijdens een bijeenkomst van Duurzame Bomen Nederland, waar ongeveer 30 bestaande en toekomstige Milieukeurteelers aanwezig waren.

De hoorzitting vindt plaats op 25 november 2009. Vanwege de omvang van de herziening is het schema Plantaardige Producten ongewijzigd verlengd tot 1 februari 2010.

Toiletvloeistoffen

Het huidige certificatieschema is ongewijzigd verlengd tot 1 januari 2013.

Varkens

Voor Milieukeur varkens is interesse getoond door buitenlandse bedrijven. Daarom wordt dit najaar onderzocht of de criteria kunnen worden aangepast zodat deze voor alle Europese varkensbedrijven

bruikbaar zijn om aan te tonen dat ze op een Milieukeur niveau duurzamer produceren. De thema's blijven ongewijzigd: milieu, voer en dierwelzijn. De hoorzitting voor Milieukeur varkens is half december, waarna het College van Deskundigen in januari beoordeelt of de criteria vastgesteld kunnen worden.

Demi Theodori neemt afscheid van SMK

Demi Theodori – projectleider Europees Ecolabel bij SMK- heeft per 1 oktober een nieuwe werkkring gevonden bij WEFC (Women in Europe for a Common Future) als beleidsadviseur chemische stoffen. WEFC is een netwerk van organisaties in 40 landen in Europa en Centraal Azië en helpt vrouwen om hun woonomgeving gezonder en duurzamer te maken.

Demi was sinds augustus 2007 in dienst bij SMK. Zij hield zich bezig met bedrijven en organisaties en de ontwikkeling en het beheer van de criteria voor Europees Ecolabel. Ook vertegenwoordigde zij Nederland in het Europese speelveld en kweekte draagvlak voor de criteria. Verder was Demi betrokken bij de herziening van de Europees Ecolabel verordening en vertegenwoordigde SMK als leading competent body bij de herziening van de certificatieschema's voor smeermiddelen en voor verven en vernissen.

De taken van Demi worden nu in een breder team uitgevoerd. Lars Woltman – projectleider Europees Ecolabel – is eerste aanspreekpunt voor bedrijven en organisaties en is verantwoordelijk voor de certificatie van producten en diensten. Rens Hartkamp en Kim Geene nemen ook een deel van de certificaties op zich, naast hun werkzaamheden voor Milieukeur. Ineke Vlot –manager non-food- is verantwoordelijk voor de coördinatie en de beleidsmatige activiteiten voor Europees Ecolabel.

Het laatste SMK nieuws via e-mail?
Meld u aan op www.smk.nl
E-mailservice